

Nr 21

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan m. m.; given Stockholms slott den 21 december 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sam. B. Norup

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås i vissa fall befrielse från betalningsskyldighet till kronan och i andra fall anstånd med erläggande av betalning till kronan.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 december 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, anmäler framställningar i fråga om dels befrielse från betalningsskyldighet till kronan, dels anstånd med erläggande av betalning till kronan samt anför därvid.

1:o

Genom beslut den 17 februari 1955 ålade domänstyrelsen jägmästaren i Södra Skånes revir Hjalmar Månsson ått till styrelsen inbetala 7 852 kronor 19 öre jämte fem procent årlig ränta enligt i beslutet angiven specifikation från och med den 15 juli 1952 tills betalning skedde, på grund av underlåtenhet att iakttaga givna bestämmelser angående säkerhet för köpeskilling för virke, som under tiden 16 juni 1952—12 november 1952 utan kontant betalning utlämnats till ingenjören Roland Nordström, Linderöd. Av nämnda belopp avsåg 6 170 kronor 31 öre bokvirke och 1 681 kronor 88 öre andra trädslag. Nordström, som icke erlagt betalning för ifrågavarande virkesköp, försattes hösten 1953 i konkurs, vilken avslutats utan utdelning för domänverket. På grund av domänstyrelsens nyssnämnda beslut har Månsson till styrelsen inbetalat sistnämnda belopp, 1 681 kronor 88 öre jämte ränta.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av domänstyrelsen med utlåtande den 20 april 1956 överlämnad skrift anhåller *Månsson* om befrielse från den honom ålagda betalningsskyldigheten för oguldet belopp, 6 170 kronor 31 öre jämte ränta. Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Stor efterfrågan för berörda sortiment bokvirke rådde under vintern och förvåren 1952, varför revirets avverkningar forcerades i avsikt att utnyttja de goda avsättningsförhållandena. Efterfrågan minskade emellertid helt oförmodat från mars månad med påföljd att ytterligare försäljningar till acceptabla priser försvärades. På grund av den tvära omkastningen i marknaden och den tidigare forcerade avverkningen uppkom vissa svårsålda överskotts-partier, vilkas värde på grund av lagringsskador måste sjunka, om försäljning icke kom till stånd inom rimlig tid. I detta läge uppräddes Nordström som köpare av bokstock och bokkubb till sin nyanlagda industri i Linderöd, som, om den kunde komma i gång, förväntades få betydelse som prisriktare för försäljningarna från reviret. Den beräknades även få viss betydelse för en jämn årlig sysselsättning icke endast för revirets arbetare, utan även för icke utnyttjad arbetskraft inom Linderöds samhälle. Efter förberedande dis-

kussion tillställdes Nordström domänverkets blankett för borgenshandling för inköp från kronans skogar. Månsson överenskom med Nordström om ett sammanträffande, varvid denne skulle medföra säkerhetshandlingen såsom förutsättning för virkets försäljning och utlämning. Vid sammanträffandet hade Nordström emellertid icke lyckats skaffa borgensmän. Han hade för Månsson framhållit att han utnyttjat sina resurser för att skaffa maskiner för nyanläggning i Linderöd, varför han var i behov av kredit för åtminstone en första leverans. Av Nordström förevisad korrespondens, vilken bland annat innehöll en beställning av nio miljoner s. k. »sticks», gav dock Månsson den uppfattningen att företaget hade förutsättningar att utvecklas. Mot denna bakgrund hade Månsson funnit det angeläget att godtaga Nordströms erbjudande att inköpa ifrågakarande överskottskvantiteter. De priser, som Nordström erbjöd var i det rådande läget fördelaktiga för reviret och skulle i någon mån hindra ytterligare prissänkningar på bokvirke vid försäljning från reviret till andra köpare. Som säkerhet för köpets fullgörande hade Nordström avlämnat en skriftlig förbindelse, att värdet av icke belånade maskiner intill 4 500 kronor skulle utgöra garanti för likvidens fullgörande enligt upprättat kontrakt. Med hänsyn till erhållna upplysningar om köparen och dennes industri bedömde Månsson säkerheten vara betryggande. Härigenom hade Månsson överskridit sin befogenhet enligt gällande instruktion för revirförvaltare. I sin besvärsskrift framhåller Månsson emellertid att försäljningarna till Nordström — trots den uteblivna likviden — icke varit till övervägande skada för domänverket. Den med Nordström träffade prisöverenskommelsen i fråga om bokstock har sålunda kunnat hävdas såsom för reviret fördelaktig och har av dess förvaltning framhållits såsom ett minimi- eller riktpreis vid underhandlingar med övriga köpare av samma sortiment i en situation, då eljest till följd av allmänt prisfall å virkesprodukter risk förelåg för avsevärda prissänkningar. Till belysning härav nämner Månsson att det slutliga genomsnittspriset för överskottspartier av bokstock år 1952 kunnat hållas 10 respektive 14 procent över medelpriset under de närmast efterföljande två avverkningssäsongerna. Slutligen framhålles, att en bidragande orsak till Nordströms betalningssvårigheter synes ha varit att vissa partier av produkterna från Nordströms industri reklamerats, beroende på att den av honom använda råvaran icke visat sig lämplig för denna produktion. Månsson anför, att detta haft samband med inre skador hos det till Nordström levererade bokvirket, vilka skador dock icke på grund av gällande inmättningsbestämmelser skolat beaktas vid försäljningen av virket.

Domänstyrelsen har på grund av vad i ärendet förekommit — under framhållande av Månssons strävan att tillvarata revirets intressen och av den av Månsson redan gjorda inbetalningen av 1 681 kronor 88 öre jämte ränta — tillstyrkt att Månsson skall befrias från förenämnda betalningsskyldighet.

Statskontoret vill icke motsätta sig att Månsson befrias från återstående ersättningsskyldighet, därest han inom viss, av Kungl. Maj:tt fastställd tid till kronan inbetalar ett belopp av förslagsvis 2 000 kronor. För bifall härtill torde riksdagens medverkan vara erforderlig.

Departementschefen

Av utredningen i ärendet framgår, att Månsson icke iakttagit gällande föreskrifter i fråga om skyldigheten att infordra säkerhet vid virkesförsäljning. Vissa omständigheter talar emellertid för att Månsson bör be-

frias från åtminstone en del av den honom ålagda betalningsskyldigheten. Enligt min mening synes det sålunda skäligen, att Månsson mot erläggande till Kungl. Maj:t och kronan av — utöver tidigare erlagt belopp å 1 681 kronor 88 öre jämte ränta — 2 000 kronor befrias från skyldigheten att i övrigt täcka den förlust, som åsamkats domänverket genom hans förvållande. Beloppet torde böra erläggas inom viss kortare tid, förslagsvis två månader, efter det att statsmakternas beslut i ärendet föreligger. För en sådan avskrivning av kronans fordran erfordras emellertid riksdagens medgivande. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medge,

att kronans i förevarande framställning angivna fordran för virkesköp, 6 170 kronor 31 öre jämte ränta, må avskrivas under förutsättning, att Månsson till kronan kontant erlägger tvåtusen kronor.

2:o

Genom beslut den 29 maj 1956 ålade domänstyrelsen jägmästaren i Villingbergs revir Gunnar Johanson att till styrelsen inbetala 1 419 kronor 13 öre på grund av urakttlåenhet att taga säkerhet för erläggande av köpeskilling för virke, som under tiden 16 november 1954—17 februari 1955 utan kontant betalning utlämnats till Birger Johansson, Örebro.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av domänstyrelsen med utlåtande den 3 augusti 1956 överlämnad skrift anhåller *Gunnar Johanson* om befrielse från den honom ålagda betalningsskyldigheten. Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Vedförsäljningarna i reviret sker dels genom att köpare vänder sig till någon av revirets kronojägare, som till jägmästaren inlämnar förteckning över framställningar om köp för godkännande, dels genom direkta kontakter mellan köpare och jägmästare eller den tjänsteman på revirexpeditionen, som handlägger dessa ärenden. Förstnämnda tillvägagångssätt gäller vanligtvis försäljning i mindre poster till småförbrukare, medan sistnämnda förfarande i regel tillämpas vid försäljning i större poster. I de aktuella fallen hade Birger Johansson under hösten 1954 vid tre tillfällen vänt sig till en kronojägare för inköp av mindre vedpartier. Den 13 november 1954 inkom från kronojägaren en framställning om köp av de två första av dessa partier till ett sammanlagt värde av 593 kronor 80 öre. Efter att från bank ha erhållit uppgift om att vedhandlare Johansson var kreditvärdig beordrade, Gunnar Johanson utlämning av ifrågavarande partier den 16 november 1954. Uppgiften från banken har senare visat sig vara felaktig, sannolikt beroende på en personförväxling. Den 27 november 1954 inkom framställning om köp av det tredje partiet till ett värde av 995 kronor 83 öre, vilket beordrades till utlämning den 30 november 1954. Då betalning icke verkställdes för de två första partierna överskred Gunnar Johanson härigenom sin befogenhet att utan säkerhet medge kredit till ett belopp av sammanlagt högst 1 000 kronor. När detta uppmärksammades meddelade Gunnar Johanson vederbörande kronojägare, att ytterligare utlämning ej fick ske, förrän likvid erlagts. Detta meddelade kronojägaren köparen, då denne i december 1954 ville göra ett nytt inköp. Genom att i februari 1955 vända sig till en annan av revirets kronojägare lyckades emellertid samme köpare erhålla ytter-

ligare ett vedparti, vars värde uppgick till 829 kronor 50 öre. Därefter har Birger Johansson genom stadsfogden erlagt likvid för de två förstnämnda partierna samt dessutom 200 kronor för det tredje partiet. Birger Johansson, som genom rådhusrätten i Örebro förelagts betalningsskyldighet för resterande belopp har av stadsfogden betunnits sakna utmättningsbar tillgång, varför full betalning icke kunnat erhållas för de två sist försålda partierna. Domänstyrelsen har ålagt jägmästare Johanson ersättningsskyldighet beträffande dels det belopp, varmed krediten vid den tredje försäljningen kom att överstiga 1 000 kronor eller med 589 kronor 63 öre, dels köpeskillingen för den sista försäljningen 829 kronor 50 öre eller sammanlagt 1 419 kronor 13 öre.

I sin skrift framhåller *Gunnar Johanson*, att ifrågavarande försäljningar sammanlagt gäller 152 m³t brännved, medan totala försäljningarna av brännved vid reviret — som utgör en liten del av de arbeten för vilka revirförvaltaren är ansvarig — år 1954 uppgick till 10 700 och år 1955 till 13 680 m³t. Gunnar Johanson anför vidare, att expeditionsärendena ofta får handläggas i jäktad och pressande arbetstakt efter hemkomst från förrättnings- och inspektionsresor, vilka tagit större delen av dagen i anspråk. Genom köparens tillvägagångssätt och andra sammanfallande omständigheter har de ifrågavarande försäljningsärendena icke kommit att erhålla den förberedelse, som normalt sker på revirexpeditionen beträffande ärenden av denna storleksordning. Åtgärder har dock vidtagits för att hindra att dylikt upprepas.

Domänstyrelsen har med hänsyn till de vid ifrågavarande virkesaffärer förekommande omständigheterna — med framhållande bl. a. av att Johanson gjort sig känd för tjänstenit och alltid visat ett stort intresse för sitt förvaltningsobjekt — icke något att erinra mot att Johanson av nåd befrias från skyldigheten att utgiva förenämnda belopp, 1 419 kronor 13 öre.

I remissyttrande den 7 september 1956 finner sig *statskontoret* icke kunna tillstyrka, att Johanson helt befrias från skyldigheten att täcka domänverkets ifrågavarande förlust. Statskontoret föreslår för sin del, att Johanson skall befrias från återstående ersättningsskyldighet, därest han inom viss av Kungl. Maj:t fastställd tid till kronan inbetalar ett belopp av förslagsvis 800 kronor. För bifall härtill torde riksdagens medverkan vara erforderlig.

Departementschefen

Av utredningen i ärendet framgår, att Johanson icke iakttagit gällande föreskrifter i fråga om skyldighet att infordra säkerhet vid virkesförsäljningar. Vissa omständigheter talar emellertid för att Johanson bör befrias från åtminstone en del av den honom ålagda betalningsskyldigheten. Enligt min mening synes det sålunda skäligt, att Johanson mot erläggande till Kungl. Maj:t och kronan av 500 kronor befrias från skyldigheten att i övrigt läcka den förlust, som åsamkats domänverket genom hans förvållanden. Beloppet torde bära erläggas inom viss kortare tid, förslagsvis två månader, efter det att statsmakternas beslut i ärendet föreligger. För en sådan avskrivning av kronans fordran bör emellertid riksdagens medgivande inhämtas.

las. Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medge,

att kronans i förevarande framställning angivna fordran för virkesköp, 1 419 kronor 13 öre, må avskrivras under försättning, att Johanson till kronan kontant erlägger femhundra kronor.

3:o

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift, varöver domänstyrelsen den 21 juni 1956 avgivit utlåtande, anhåller disponenten Karl-Axel Rittfeldt, Blikstorp, om Kungl. Maj:ts godtagande av ett av Rittfeldt erbjudet ackord med 70 procent av en fordran å 257 339 kronor förutom ränta och kostnader, som kronan har å Rittfeldt på grund av hans till domänstyrelsen lämnade borgensförbindelser för Blikstorps Träindustri och Vårsås Träindustri med anledning av köp av skogsprodukter från domänverket. Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Rittfeldt har gått i borgen såsom för egen skuld tills full betalning sker dels tillsammans med fabrikören Lars Högberg, Vårsås, för två betalningsförbindelser utställda av Blikstorps Träindustri, Göran Rittfeldt, den 10 november 1954 och gällande intill ett kapitalbelopp av 79 600 resp. 150 000 kronor, dels tillsammans med sin broder, direktören Göran Rittfeldt, Blikstorp, för en betalningsförbindelse utställd av Lars Högberg den 15 november 1954 och gällande intill ett kapitalbelopp av 40 000 kronor.

Göran Rittfeldt med firma Blikstorps Träindustri försattes i konkurs den 25 november 1955 och Lars Högberg med firma Vårsås Träindustri den 26 november 1955. Oprioriterade fordringsägare beräknas enligt under hand erhållna uppgifter ej erhålla någon utdelning i dessa konkurser. Ifrågavarande borgensförbindelser har ställts som säkerhet för virkesköp från domänverket med en köpeskilling uppgående till sammanlagt 257 339 kronor jämte ränta. Gäldenärerna har av domänverket lagsökts å skulden.

I sin skrift framhåller *Karl-Axel Rittfeldt*, att han uteslutande på grund av släktskapsförhållandet med sin broder gått i borgen för denne och även, med ett mindre belopp, för Högberg för deras förbindelser till sex fordringsägare. Rittfeldts betalningsskyldighet för dessa förbindelser utgör sammanlagt omkring 560 000 kronor. Vid ett sammanträde i domänstyrelsen den 26 januari 1956 med Rittfeldt och representanter för hans fordringsägare diskuterades bl. a. olika alternativ för uppgörelse. Till grundval härför hade utarbetats sammanställningar över Rittfeldts ekonomiska ställning den 31 december 1955. Dessa utvisade i tillgångar 1 184 000 kronor, i skulder 1 082 000 kronor och i borgensförbindelser 575 000 kronor, allt i runda tal. Tillgångarna hade efter besiktning värdesatts av betrodda personer i Rittfeldts hemtrakt, varvid värderingen skett med tanke på en fortsatt drift. Vid sammanträdet anslöt sig samtliga representerade fordringsägare med undantag för domänstyrelsen till ett förslag om godtagande av ett ackord med 70 procent. På domänstyrelsens anmodan har Rittfeldts tillgångar därefter inventerats och värderats av två av styrelsen och statskontoret under hand godkända värderingsmän. Denna värdering, som skett med utgångspunkt från vad som kan erhållas vid en tvångsförsäljning, uppvisar ett värde å tillgångarna av 1 056 000 kronor, vilket är 128 000 kronor lägre än vid den tidigare värderingen.

Domänstyrelsen tillstyrker Rittfeldts framställning och framhåller att domänverkets intresse sannolikt bäst tillgodoses, därest Rittfeldt beredes möjlighet att undvika konkurs. En konkurs torde nämligen av det framlagda materialet att döma knappast komma att ge oprioriterade fordringsägare större utdelning än mellan 55 och 60 procent, vartill kommer de svåra verkningarna en konkurs skulle innebära för Rittfeldts anställda. Rittfeldts skuld till kronan på grund av ifrågavarande borgensåtaganden beräknas, inklusive räntor och utdömda kostnadsersättningar, per den 15 november 1956 uppgå till sammanlagt 274 424 kronor 58 öre. Till säkerhet för erläggandet av 70 procent härav sålunda, att hälften, eller 96 048 kronor 60 öre jämte 6 procent årlig ränta därå från den 15 november 1956 betalas då första utdelning å en förlagsinteckning utbekommes i handelsbolagets under firma Blikstorps & Vårsås Träindustrier konkurs och resterande hälft, eller 96 048 kronor 60 öre jämte 6 procent årlig ränta därå från samma dag betalas den 15 november 1957, har Rittfeldt, under förutsättning att Kungl. Maj:t godkänner det erbjudna ackordet, till domänverket dels pantförskrivit en förlagsinteckning å 300 000 kronor, dels överlämnat en av fadern, fabrikören C. F. Rittfeldt, utfärdad borgensförbindelse.

Statskontoret har i remissyttrande den 17 juli 1956 tillstyrkt ett antagande av det erbjudna ackordet på sätt domänstyrelsen förordat. Ärendet torde emellertid vara av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning.

Departementschefen

Även jag finner erbjudandet om ackord å 70 procent böra godtagas. Det belopp av 192 097 kronor 20 öre jämte 6 procent ränta från den 15 november 1956 Karl-Axel Rittfeldt i så fall har att gälda till kronan bör erläggas på sätt domänstyrelsen förordat.

Enligt gällande grunder för avgörande av frågor om efterskänkande av kronans fordringar torde Kungl. Maj:t icke äga befogenhet att utan riksdagens medgivande godtaga ackordserbjudandet. Sådant medgivande bör därför inhämtas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att med godtagande av lämnat ackordserbjudande efterskänka 82 327 kronor 38 öre å kronans ifrågavarande fordran å 274 424 kronor 58 öre jämte ränta hos Karl-Axel Rittfeldt, Blikstorp.

4:o

Enligt lagsökningsdomarens i Sevede och Tunaläns domsaga utslag den 23 november 1940 i mål mellan domänstyrelsen för Kungl. Maj:t och kronan, sökande, samt Gerhard Westeborg och R. Sandebäck, båda i Kristdala, förklarande, blev Westeborg och Sandebäck i egenskap av borgensmän för dels Arne Viktorsson i Oskarshamn och dels AB. Westeborg & Co. i Västerвик ålagda att solidariskt till kronan genast utgiva dels 3 301 kronor 39 öre jämte fem procent ränta å 3 200 kronor från den 31 januari 1940 tills full

betalning skedde, dels ock 14 154 kronor jämte fem procent ränta å 14 100 kronor från den 15 juni 1940 och å 54 kronor från den 25 juni 1940, allt till dess full betalning skedde. Tillika skulle borgensmännen gälda ersättning för lagsökningskostnader med 20 kronor 30 öre. Sedan ifrågavarande fordringsbelopp, som avsåg virkesköp vid 1938 och 1939 års kronoskogsauktioner, jämte ytterligare uppkomna exekutionskostnader av kronan bevakats i Westeborgs och Sandebäcks konkurser utan att någon utdelning erhållits, har kronan vid olika tillfällen utan resultat anställt utmättningsförsök hos gäldenärerna.

Den Westeborg och Sandebäck i egenskap av borgensmän solidariskt åvilande skulden till kronan utgjorde per den 1 januari 1956 25 218 kronor 49 öre, varav 14 154 kronor utgjorde kapitalbelopp, 11 000 kronor 73 öre ränta samt 63 kronor 76 öre exekutionskostnader m. m.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift, varöver domänstyrelsen den 13 januari 1956 avgivit utlåtande, anhåller *Westeborg*, att kronans fordran måtte avskrivas mot att han kontant inbetalar 5 000 kronor. Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Westeborg, som saknar tillgångar, åtnjuter en lön av 1 000 kronor i månaden fr. o m. den 1 januari 1956. Den 22 december 1955 dömdes till äktenskapsskillnad mellan Westeborg och hans hustru. Enligt domen skall Westeborg erlægga underhåll till hustrun med 500 kronor i månaden tills hon fyllt 67 år och därefter med 400 kronor i månaden. Hustrun skall dessutom erhålla skadestånd med 5 000 kronor jämte ränta och rättegångskostnader 1 112 kronor. Förutom skulden till domänverket har Westeborg en ytterligare skuld å 100 000 kronor.

Domänstyrelsen erinrar om att Westeborg i en tidigare av styrelsen tillstyrkt framställning anhållit om befrielse från sitt borgensansvar mot att han till domänstyrelsen inbetalade 2 000 kronor, vilken ansökning Kungl. Maj:t enligt beslut den 22 september 1955 lämnat utan bifall. Med hänsyn till i förevarande framställning anförda skäl vill styrelsen dock icke motsätta sig att Westeborg befrias från honom i egenskap av borgensman solidariskt med R. Sandebäck åvilande betalningsskyldighet mot att han senast två månader efter det Kungl. Maj:ts beslut i ärendet föreligger till styrelsen inbetalar 5 000 kronor.

Enligt remissyttrande den 23 mars 1956 vill icke heller *statskontoret* motsätta sig, att Westeborg på de villkor som numera föreslagits befrias från honom i egenskap av borgensman ådömd betalningsskyldighet. För bifall härtill torde riksdagens medverkan vara erforderlig.

Departementschefen

Då jag icke har något att invända mot vad domänstyrelsen anført i ärendet, förordar jag att Westeborg mot erläggande till kronan av 5 000 kronor befrias från sin betalningsskyldighet för kronans förevarande fordran å honom. Beloppet torde böra erläggas inom viss kortare tid, förslagsvis två månader, efter det statsmakternas beslut i ärendet föreligger. För en sådan av-

skrivning av kronans fordran bör emellertid riksdagens medgivande inhämtas. Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medge,

att kronans i förevarande framställning angivna fordran å Westeborg å 25 218 kronor 49 öre jämte ränta må avskrivnas under förutsättning att Westeborg till kronan kontant erlägger femtusen kronor.

5:0

I en till Kungl. Maj:t ställd, av domänstyrelsen med utlåtande den 28 september 1956 överlämnad skrift anhåller Sven Ståhl, Utterliden, att såsom full likvid för en skuld till domänverket för vissa virkesköp få erlägga 20 procent av domänverkets fordran, 76 246 kronor 98 öre. Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Sven Ståhl har i egenskap av borgensman åtagit sig betalningsskyldighet för ifrågavarande fordran. Enligt av Arvidsjaur och Arjeplogs tingslags häradsrätt den 4 juli 1956 meddelat utslag i lagsökningsmål skall Sven Ståhl dels jämte Gunnar Lundmark, Gotthard Lundmark, A. L. Hällgren, Helmer Wallström och Elof Ståhl till domänverket genast solidariskt utgiva 2 300 kronor 57 öre jämte fem procent ränta därefter från den 1 november 1955 tills betalning sker, dels jämte nyssnämnda Gotthard Lundmark, Hällgren, Wallström och Elof Ståhl, likaledes solidariskt, till domänverket genast utgiva 73 946 kronor 41 öre jämte fem procent ränta därefter från den 15 september 1955 tills betalning sker. Tillika åligger det gäldenärerna att till domänverket utgiva 50 kronor i ersättning för lagsökningskostnader.

Sven Ståhls medgäldenärer Gotthard Lundmark, Hällgren, Wallström och Elof Ståhl är försatta i konkurs. Sedan Gunnar Lundmark vid utmätningsförsök befunnits sakna utmätningsbar egendom till gäldande av skulden har den 10 september 1956 till vederbörande konkursdomare ingivits ansökan, att även Gunnar Lundmark skall försättas i konkurs.

Den 8 september 1956 har *Sven Ståhl* rörande sin ekonomiska ställning uppgivit följande. Ståhl äger fastigheten Utterliden 17, som enligt utdrag ur taxeringslängden är taxerad till 10 700 kronor. Fastigheten, vars mangårdsbyggnad är ca 50 år gammal, kall och oduglig som bostad, kan med tanke på skogsvärdet värderas till ca 15 000 kronor. Ståhl har dels en inteckning å 1 500 kronor i Svenska Handelsbanken, dels en inteckning å 10 000 kronor, som en syster, som skött Ståhls hem i 17 år, erhållit som lönekompensation. Som tillgångar upptages även tre kor, värderade till ca 1 500 kronor samt lös egendom till ett uppskattat värde av ca 700 kronor. Utöver vissa borgensåtaganden i Svenska Handelsbanken i Arvidsjaur och jordbrukskassan i Glommerträsk har Ståhl ett borgensåtagande hos Arvidsjaur sockenallmänning å ca 42 000 kronor samt ifrågavarande borgensåtagande hos domänverket. I sin skrift uppger Ståhl bl. a., att hans tre kor sedan lång tid är utmäta men att han numera har ett ungnöt.

Domänstyrelsen anser med hänsyn till Ståhls ekonomiska ställning det gjorda erbjudandet vara förmånligt för kronan.

Statskontoret har icke något att erinra mot att Sven Ståhl befrias från återstående betalningsskyldighet, om han inom viss av Kungl. Maj:t

fastställd tid fullgör den betalningsprestation, vartill han nu förklarar sig beredd. För bifall härtill torde riksdagens medverkan vara erforderlig.

Departementschefen

Även jag finner det gjorda erbjudandet böra godtagas. Det belopp å 15 249 kronor 40 öre Ståhl i så fall har att gälda till kronan bör erläggas inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer.

Enligt gällande grunder för avgörande av frågor om efterskänkandet av kronans fordringar torde Kungl. Maj:t icke äga befogenhet att utan riksdagens medgivande godtaga erbjudandet. Sådant medgivande bör därför inhämtas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

att befrielse från vidare betalningsskyldighet till kronan i anledning av ifrågavarande virkesköp må medgivas Sven Ståhl, därest han till kronan erlägger 15 249 kronor 40 öre.

6:o

Enligt köpekontrakt den 30 januari 1925 försåldes till Karl Johan Nellfors, Långsbyn, Långshyttan, lotten Am, Aj under kronoegendomen Näs Kungsgård nr 1 och Ytternora nr 1 för en köpeskilling av 7 500 kronor. Den 20 juni 1931 försattes Nellfors på egen begäran i konkurs, varvid kronans fordran med ränta bevakades med ett belopp av 8 235 kronor. Vid offentlig auktion den 25 november 1931 inropades lägenheten av Kopparbergs läns hushållningssällskaps egendomsnämnd för 7 000 kronor under villkor att statens därav återstående fordran finge kvarstå på samma villkor, som stadgats i köpekontraktet av den 30 januari 1925 med Nellfors. På begäran av egendomsnämnden utfärdades sedermera köpebrev å fastigheten för boskilda hustrun till Nellfors. Kronans fordran jämte därå upplupen ränta utgjorde den 31 december 1931 8 630 kronor 13 öre. Sedan Nellfors gottskrivits för den del av skulden som övertagits av hustrun, 4 021 kronor 27 öre, samt erhållen utdelning i konkursen, 363 kronor, varjämte ränta för tiden 26/11—31/12 1931, 26 kronor 25 öre, avskrivits, utgjorde den resterande skulden på köpeskillingen den 2 januari 1932 4 219 kronor 61 öre jämte därefter upplupen ränta. Den 11 maj 1956 har Nellfors inbetalat ytterligare 1 000 kronor, varför kronans fordran numera uppgår till 3 219 kronor 61 öre jämte ränta.

I en till domänstyrelsen ingiven, den 12 maj 1956 dagtecknad skrift, anholder *Nellfors* om befrielse från betalningsskyldighet för sin skuld till domänverket. *Nellfors* anför, att han har stora skulder på sin nu innehavda fastighet och att familjens ekonomi och jordbruk icke kan bära ifrågavarande börda. Ett exekutivförfarande synes enligt *Nellfors* komma att medföra familjens ruin.

Med överlämnande av framställningen anför *domänstyrelsen* i utlåtande

den 16 juni 1956, att den icke vill motsätta sig att kronans fordran avskrivnes.

Statskontoret har till remissyttrande den 21 september 1956 fogat en utredning rörande Nellfors ekonomiska ställning, varav framgår i huvudsak följande.

Nellfors, som är född 1890, är gift och har fem barn, därav ett minderårigt som vistas i hemmet. Han är ägare till jordbruksfastigheten Långsbyn 11¹ i Husby socken, vilken han inköpte år 1944 för 27 000 kronor. Dåvarande taxeringsvärdet uppgick till 28 000 kronor. Nuvarande taxeringsvärdet utgör 38 400 kronor. Egendomen omfattar 20 hektar jord och 45 hektar skogsmark. Å skogsmarken finnes obetydligt med skog till avsalu. Jordbruket är kreaturslöst, dock finnes en häst och två svin. Vidare finnes å egendomen en äldre traktor jämte nödvändiga jordbruksredskap. Ladugården är så förfallen att inga kreatur kan inhysas där. Med hänsyn till egendomens dåliga byggnader är fastighetens saluvärde icke högre än nuvarande taxeringsvärdet.

Nellfors resterar i skuld för fastigheten med inteckningslån å 21 000 kronor och med 3 000 kronor i övriga skulder. Nellfors taxerades för år 1956 till 10 200 kronor till statlig inkomstskatt och till 11 660 kronor till kommunalskatt. Fru Nellfors är ej taxerad.

Statskontoret förordar, att Nellfors befrias från återstående betalningsskyldighet, därest han inom en viss av Kungl. Maj:t fastställd tid till kronan erlägger ytterligare 2 000 kronor. För bifall härtill torde riksdagens medverkan var erforderlig.

Departementschefen

I likhet med statskontoret finner jag — med hänsyn till vad i ärendet upplysts rörande gäldenärens ålder och ekonomiska förhållanden — skäligt att kronans förenämnda fordran jämte ränta avskrivnes under förutsättning, att Karl Johan Nellfors erlägger 2 000 kronor till kronan senast två månader efter det att statsmakternas beslut i ärendet föreligger. För avskrivning av återstående del av fordringsbeloppet erfordras riksdagens medgivande. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att kronans förevarande fordran å 3 219 kronor 61 öre jämte ränta må avskrivas under förutsättning, att Karl Johan Nellfors till kronan kontant erlägger tvåtusen kronor.

7:o

Handelsbolaget O. Hurtigs Eftr., Sture Hurtig och Ising Hurtig, Satsrup, inköpte under åren 1954—1956 virke från domänverket för sammanlagt 62 457 kronor 59 öre. För köpeskillingarnas behöriga erläggande ställdes säkerhet i form av borgen tecknad av Edvin Jönsson, Månsköp, Hörby, och O. Hurtig, Snogeröd. Handelsbolaget jämte dess bolagsmän trävaruhandlarna Sture Hurtig och Ising Hurtig försattes den 17 maj 1956 i konkurs. I kon-

kurserna bevakade domänstyrelsen kronans fordran, vilken efter vissa inbetalningar och krediteringar vid egendomsavträädandet uppgick till 60 552 kronor 54 öre, varav 58 892 kronor 95 öre utgjorde kapitalbelopp och 1 659 kronor 59 öre ränta.

Genom utslag i lagsökningsmål den 9 april och 10 augusti 1956 förpliktades Edvin Jönsson tillsammans med bolaget och dess bolagsmän samt borgensmannen Ola Hurtig att genast utgiva de till betalning förfallna köpeskillingarna jämte fem procent årlig ränta. Genom utmätning hos borgensmannen Ola Hurtig inflöt den 30 augusti 1956 av kronans fordran ett belopp av 3 161 kronor 65 öre förutom kostnadsersättning på 50 kronor. Ytterligare avbetalning torde icke vara att påräkna från denne borgensman. Handelsbolagets och bolagsmännens konkurser är ännu icke avslutade. I bolagets konkurs torde enligt domänstyrelsen oprioriterade fordringsägare ej erhålla någon utdelning. Jönsson, som sålunda har att erlægga 60 552 kronor 54 öre med avdrag av 3 161 kronor 65 öre eller 57 390 kronor 89 öre jämte ränta, har den 10 juli 1956 till domänstyrelsen överlämnat en i handelsbolagets rörelse meddelad förlagsinteckning på 50 000 kronor jämte ränta. Inteckningen, som Jönsson erhållit som säkerhet för sitt borgensåtagande, har pantförskrivits som säkerhet för styrelsens borgensfordran.

I en till Kungl. Maj:tt ställd skrift, varöver domänstyrelsen den 29 oktober 1956 avgivit utlåtande, anhåller *Jönsson* att han sedan han ställt nyssnämnda förlagsinteckning till domänstyrelsens förfogande måtte befrias från vidare betalningsskyldighet på grund av kronans ifrågavarande fordran å honom. Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Jönsson är 60 år och gift samt har en dotter på 12 år. Han äger och brukar gemensamt med en syster fastigheterna Månsköp 1⁴, 1⁷ och 1²⁰ i Äspinge socken och Köinge 5⁷ i Hörby socken. Den fasta egendomen, vars sammanlagda taxeringsvärde utgör 39 900 kronor, har av landsfiskalen i Hörby distrikt saluvärderats till 50 000 kronor. Syskonen Jönssons gemensamma tillgångar efter avdrag för skulder har av landsfiskalen uppskattats till 49 670 kronor, varav 24 835 kronor kommer på Edvin Jönsson. År 1956 är Edvin Jönsson inkomsttaxerad för 1 790 kronor och Anna Stina Jönsson för 1 640 kronor. I sin skrift framhåller Jönsson, att en utmätning och försäljning av hans andel i syskonens gemensamma egendom skulle för systemens del kunna få katastrofala följder och hennes nerver skulle icke tåla påfrestningen av en utmätningsauktion på den gamla släktgården. Jönsson anför vidare att både han och hans syster saknar möjlighet att börja om på nytt, om allt det de hittills byggt upp skulle spolieras.

Med hänsyn till omfattningen av Jönssons borgensåtaganden anser *domänstyrelsen* av principiella skäl det icke böra ifrågakomma, att han helt befrias från betalning utöver utdelningen på förlagsinteckningen. I betraktande av de ömmande omständigheter, som Jönsson åberopar, och vad utredningen i ärendet givit vid handen rörande hans ekonomiska ställning, vill styrelsen icke motsätta sig att som likvid för Jönssons borgensskuld godtages blivande utdelning på den hos styrelsen pantsatta förlagsinteckningen,

dock under villkor att därutöver ett belopp av 5 000 kronor erlægges inom sex månader efter det Kungl. Maj:t meddelat beslut i ärendet.

Statskontoret är för sin del närmast böjt för att förorda, att definitiv ställning till förevarande ansökning icke tages, förrän de inledda konkursförfarandena hunnit avslutas. Därest ärendet likväl skulle anses böra avgöras på grundval av föreliggande utredningsmaterial, vill ämbetsverket med hänsyn till i ärendet föreliggande omständigheter dock icke, om ock med en viss tvekan, motsätta sig, att Jönsson befrias från sin borgensskuld mot överlåtande av förlagsinteckningen och 5 000 kronor kontant. Härtill läser fordras riksdagens medgivande.

Departementschefen

Jag finner föreliggande omständigheter tala för en avskrivning av kronans ifrågavarande fordran på sätt domänstyrelsen föreslagit. Det belopp av 5 000 kronor, som Jönsson utöver till domänstyrelsen överlämnad förlagsinteckning å 50 000 kronor i dylikt fall har att inbetala, torde böra erläggas inom förslagsvis sex månader efter det statsmakternas beslut i ärendet föreligger. För avskrivning på sätt föreslagits av kronans fordran erfordras emellertid riksdagens medgivande. Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medge,

att kronans förevarande fordran å Edvin Jönsson av 57 390 kronor 89 öre jämte ränta må avskrivas under förutsättning, att Jönsson, utöver till domänstyrelsen överlämnad förlagsinteckning å 50 000 kronor, till kronan kontant erlägger femtusen kronor.

8:o

Lantbruksnämnden i Värmlands län beviljade den 4 juli 1953 Gunnar Pettersson, Skogskärr, Ölme, jordbruksegnahemslån och driftslån å tillsammans 29 000 kronor i samband med förvärv av fastigheten Skogskärr Norra 1^a m. fl. i Ölme socken. Fastigheten omfattar ca 13,5 hektar åker och 14,8 hektar skogsmark. 1952 års taxeringsvärde är 25 300 kronor. Lånen lyftes den 14 augusti 1953. Inklusive bottenlån belöpte sig hela inteckningsskulden till 44 000 kronor. Därav har hittills amorterats ca 1 400 kronor. Räntorna är betalda till den 31 december 1955. Förfallna amorteringar per den 15 juni och den 15 december 1955 samt den 15 juni 1956 har icke erlagts. Nämnden har med stöd av kungörelsen 1956: 160 § 26 andra stycket beviljat Pettersson uppskov med amortering av jordbruksegnahemslånet till den 1 augusti 1958. Råntefrihet har däremot icke beviljats.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksnämnden med utlåtande den 11 juli 1956 överlämnad skrift anhåller *Pettersson* om två års uppskov med amortering av driftslånet å ursprungligen 10 000 kronor. Såsom skäl för sin

ansökan anför Pettersson, att han under tiden den 18 maj 1955—14 maj 1956 vårdats å Värmlands centralsanatorium i Arvika, där han opererats för lungtuberkulos, samt att han f. n. är sjukskriven i hemmet. Även hans hustru och en av hans döttrar har under hans sjukdom vårdats för lungtuberkulos å sanatoriet. Pettersson framhåller, att hans avsikt är att efter hand helt övertaga skötseln av gården, som f. n. brukas med hjälp av grannar.

Lantbruksnämnden anför, att en uppsägning av lånen enligt nämndens mening torde komma att sätta Pettersson i ett med hänsyn till hans hälsotillstånd mindre tilltalande tvångsläge. Pettersson anser sig kunna klara familjens uppehälle samt ränteutgifterna med hjälp av sin sjukpension samt barn- och hyresbidrag. Enligt vad nämnden inhämtat, torde även Väse kommun lämna något understöd. Familjen, som består av två vuxna och sex barn, synes dock vara nödsakad att leva synnerligen sparsamt, om ränteutgifterna skall kunna bestridas.

Då det icke föreligger författningsenlig möjlighet för nämnden att bevilja Pettersson amorteringsfrihet för driftslånet, betraktar nämnden hans ansökan såsom en anhållan om dispens från gällande bestämmelser. Med hänsyn till omständigheterna i ärendet finner nämnden sig böra tillstyrka bifall till framställningen. Uppskov med amortering av driftslånet bör sålunda beviljas till den 1 augusti 1958.

I remissutlåtande den 29 augusti 1956 anför *lantbruksstyrelsen*, att av ett vid nämndens yttrande fogat läkarintyg av den 27 januari 1956 framgår, att Pettersson har att räkna med att hans arbetsförmåga, i synnerhet beträffande fysiskt arbete, kommer att vara avsevärt nedsatt under flera år framåt. Såvitt styrelsen kan bedöma, är det sålunda ovisst, om Pettersson inom överskådlig framtid skall kunna återtaga skötseln av sitt jordbruk. Han har genom sjukdom fått sin ekonomi försvagad och är — antingen han framdeles blir i stånd att fortsätta jordbruket eller på grund av ohälsa blir nödsakad att avveckla det, vilket dock får ses som en fråga på litet längre sikt — i behov av ett anstånd med amorteringen av driftslånet för att undvika en oläglig realisation av fastigheten. Då han oförvållat råkat i en ekonomiskt bekymmersam situation och genom sjukdomen kommit att ställas inför frågor av avgörande betydelse för hans och familjens framtid, föreligger enligt styrelsens mening sådana ömmande omständigheter, att han bör få den ekonomiska hjälp och det rådrum, som ett uppskov med amorteringen av lånet skulle innebära. Styrelsen biträder därför nämndens förslag och förordar sålunda, att han erhåller uppskov med amorteringen av driftslånet till den 1 augusti 1958.

Statskontoret (remissutlåtande 14/9 1956) ansluter sig till vad styrelsen i ärendet uttalat och föreslagit. Då spørsmålet varit föremål för riksdagens prövning såväl 1952 som 1954, torde bifall till framställningen förutsätta riksdagens hörande.

Departementschefen

Med hänsyn till de föreliggande, särskilda omständigheterna i ärendet finner jag mig böra förorda, att Pettersson erhåller ytterligare anstånd med amortering av ifrågavarande, den 4 juli 1953 beviljade driftslån. Såsom lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnden föreslagit synes anståndet böra avse tiden intill den 1 augusti 1958. Härför torde riksdagens medgivande böra inhämtas. Jag hemställer sålunda att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att anstånd må beviljas Pettersson med amortering av ifrågavarande driftslån å 10 000 kronor till den 1 augusti 1958.

9:o

Under åren 1951 och 1952 uppförde makarna Janne och Elsa Gustafsson, Murbo, Filipstad, på sin fastighet Asphyttan 1⁹⁰ i Färnebo socken ett svinhus, avsett att användas för smågrisuppfödning. Kostnaderna uppgick till 55 000 kronor. Till företaget beviljade lantbruksnämnden i Värmlands län lånegaranti å 30 000 kronor och avskrivningslån å 4 750 kronor. Som säkerhet för garantilånet lämnades inteckningar i Asphyttan 1⁹⁰ jämte den därmed sambrukade, sonen Sigmund Gustafsson tillhöriga stadsägan 1300 i Filipstad. För företaget anskaffade Janne Gustafsson en svinbesättning, vilken emellertid måste nedslaktas på grund av sjukdom. En ny besättning fick av samma anledning nedslaktas. Janne Gustafsson, som ådragit sig betydande skulder för företaget, fann slutligen sin ekonomiska ställning ohållbar och begärde sig i konkurs. Upprättad konkursberättelse utvisade en brist i boet av ca 80 000 kronor. Under konkursen försåldes Asphyttan 1⁹⁰ och den därmed gemensamt intecknade stadsägan på exekutiv auktion den 30 augusti 1955. Fastigheterna inropades för 58 000 kronor av nämnden, som den 21 november 1955 avyttrade dem för 59 000 kronor. Köpeskillingen vid den exekutiva auktionen var icke tillräcklig för att ifrågavarande garantilån helt skulle kunna lösas inom ramen för denna. Härutöver har nämnden därför till låneförmedlaren, Wermlands hypoteksförening, Karlstad, betalat ett belopp av 1 692 kronor 83 öre.

I utlåtande den 3 juli 1956 över en till Kungl. Maj:t ställd skrift från Elsa Gustafsson rörande bl. a. ifrågavarande garantilån ifrågasätter *lantbruksstyrelsen*, huruvida icke statens kvarstående fordran hos Janne och Sigmund Gustafsson, 1 692 kronor 83 öre, bör avskrivas. I vart fall bör enligt styrelsens mening förevarande fordran skäligen minskas med den vinst, som lantbruksnämnden gjort vid försäljningen av fastigheterna. Styrelsen anför i samband härmed i huvudsak följande.

I sin skrift gör Elsa Gustafsson gällande, att den Sigmund Gustafsson tillhöriga fastigheten icke hade behövt indragas i det exekutiva förfarandet, om konkursförvaltningen godtagit ett under hand avgivet köpeanbud å 52 000 kronor för fastigheten Asphyttan 1⁹⁰. Om anbudet antagits, hade nämligen Sigmund Gustafsson varit beredd att — för att freda sin fastig-

het från utmätning — tillskjuta det belopp utöver köpeskillingen för Asphyttan 1⁹⁰, som hade erfordrats för att lösa garantilånet. På styrelsens förfrågan har konkursförvaltaren upplyst, att han till en början utbjudit Asphyttan 1⁹⁰ till försäljning men att intet anbud avgivits, som han ansett sig kunna godkänna. Den spekulant på fastigheten, som Elsa Gustafsson åsyftar, hade avgivit ett anbud på 50 000 kronor. Detta anbud hade konkursförvaltaren ansett sig icke kunna antaga med hänsyn till storleken av i fastigheten in-tecknad gäld ävensom till det förhållandet, att det varit ovisst, huruvida ifrågavarande spekulant, som redan ägde jordbruksfastighet, skulle kunna få förvärvstillstånd. Styrelsen anför vidare, att det enligt Elsa Gustafssons uppgift från början varit makarnas avsikt att starta ett företag av mindre omfattning, för vilket ändamål de sökt lånegaranti för ett belopp av 10 000 kronor. Denna plan hade makarna emellertid övergivit på inrådan av nämnden, som planerat det större svinhus, vilket sedan kommit till utförande. Styrelsen framhåller med anledning härav, att makarna haft att själva i huvudsak träffa det slutliga avgörandet i fråga om utformningen och omfattningen av företaget samt att det ålegat nämnden att i understödsärendet bedöma de ekonomiska förutsättningarna för företaget.

Den olyckliga utgången av företaget, som i första hand får tillskrivas förlusterna av svinbesättningarna, har enligt styrelsen medfört ekonomisk ruin för familjen Gustafsson. Beträffande familjens nuvarande förhållanden har styrelsen erfarit, att familjen fått tillfällig bostad och att Janne och Sigmund Gustafsson har erhållit arbetsanställning. Familjen befinner sig sålunda icke i något direkt nödläge. Genom skuldsättningen för företaget har emellertid makarna Gustafssons ekonomiska ställning undergrävt, vilket för framtiden ställt dem i en svår situation.

Statskontoret (remissutlåtande 20/7 1956) kan för sin del icke finna omständigheterna i ärendet vara av sådan beskaffenhet, att en avskrivning av statsverkets fordran är motiverad. En nedskrivning av fordringsbeloppet på grund av den vinst, som gjorts vid de exekutivt inropade fastigheternas senare försäljning, kan ämbetsverket av principiella skäl icke tillstyrka. Statskontoret avstyrker därför varje eftergift av fordran. Ämbetsverket framhåller, att ett tillmötesgående helt eller delvis av framställningen om avskrivning torde erfordra riksdagens medverkan.

I yttrande den 17 september 1956 anför *riksräkenskapsverket*, att de i ärendet föreliggande särskilda omständigheterna enligt ämbetsverkets förmenande utgör skäl för att statsverkets återstående fordran å 1 692 kronor 83 öre jämte därå upplupen ränta avskrivs.

Departementschefen

Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst om gäldenärernas ekonomiska ställning och förhållandena i övrigt, finner jag skäligt, att kronans återstående fordran å 1 692 kronor 83 öre jämte ränta avskrivs. Härtill erfordras emellertid medgivande av riksdagen. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronans förevarande fordran å 1 692 kronor 83 öre jämte ränta må avskrivs.

10:o

Lantbruksnämnden i Kalmar läns norra område beviljade den 6 februari 1952 Martin Johansson, Gröndalen, Verkeback, lånegaranti för ett driftslån å 6 000 kronor för inköp av inventarier till den av honom ägda jordbruksfastigheten Gällerskulla 1⁴ m. fl. i Västrums socken. Sedan Johansson kommit på ekonomiskt obestånd och som följd härav blivit nödsakad avveckla sitt jordbruk, försåldes hans fasta och lösa egendom under hand för betalning av hans gäld. Av driftslånet återstår oguldet ett belopp av 5 569 kronor 75 öre.

Johansson har av nämnden beviljats lånegaranti jämväl för ett jordbruksegnahemslån å 33 500 kronor samt ett rationaliseringslån å 20 000 kronor för förvärv av tillskottsfastighet.

I samband med försäljningen av Johanssons fastighet har nämnden medgivit, att jordbruksegnahemslånet och rationaliseringslånet får övertagas av köparen, som förbundit sig att jämväl svara för till betalning förfallna räntor å lånen. Fastigheten, till vilken det varit svårt att finna köpare, har sålts för 67 500 kronor. Driftslånet, för vilket säkerhet lämnats i form av inteckning i fastigheten inom 73 500 kronor, har icke kunnat regleras i samband med fastighetens försäljning, och nämnden har därför varit hänvisad till att söka få betalning för detta lån ur Johanssons lösa egendom. För att undvika konkurs och därmed förenade kostnader har Johansson avträtt sitt bo till fordringsägarna. I uppgjort utdelningsförslag upptages tillgångar till sammanlagt ca 14 400 kronor och skulder till ca 25 800 kronor, varav på oprioriterade fordringsägare belöper ca 20 700 kronor. Förslaget innebär, att oprioriterade fordringsägare skall få utdelning med 45 procent av sina tillgodohavanden. På driftslånet kommer således att belöpa 2 506 kronor 39 öre.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 23 november 1956 överlämnad skrivelse hemställer *lantbruksnämnden i Kalmar läns norra område* om bemyndigande att biträda ifrågavarande ackordsförslag. Av handlingarna framgår bl. a., att Johansson, som är gift och har tre barn i skolåldern, sedan den 13 februari 1956 har anställning vid Gunnebobruks jordbruk som traktorförare och enligt uppgift från brukskontoret tjänar ca 750 kronor per månad. Han hyr en bostad i en av brukets fastigheter för 23 kronor 50 öre per månad.

Lantbruksstyrelsen, som finner att statsverkets intresse genom antagande av ackordet skulle tillgodoses på ett enligt styrelsens mening godtagbart sätt, tillstyrker bifall till framställningen.

I betraktande av föreliggande omständigheter, särskilt Johanssons ekonomiska ställning, anser sig även *statskontoret* (remissutlåtande 4/12 1956) böra tillstyrka, att statsverket biträder ackordsförslaget. Härtill läser emellertid erfordras riksdagens medverkan.

Departementschefen

I likhet med de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, finner jag det föreliggande ackordsförslaget böra godtagas. Härför torde emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas. Det belopp av 2 506 kronor 39 öre, som Johanson enligt förslaget har att utgiva till kronan, bör erläggas inom tid, som Kungl. Maj:t bestämmer. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, med godtagande av lämnat ackordserbjudande, efterskänka 3 063 kronor 36 öre av kronans ifrågavarande fordran å Martin Johansson.

11: o

Genom beslut den 31 oktober 1950 beviljade lantbruksnämnden i Västerbottens län Arne E. J. Rosén, Ytterbyn, Vebomark, lånegaranti för jordbruksegnahemslån å 18 000 kronor och driftslån å 10 000 kronor mot säkerhet av in-teckning inom 38 000 kronor i fastigheterna Vebomark 3¹² och 8² samt Lindero 1¹ i Lövvånger socken. Till säkerhet för driftslånet fordrades jämväl borgen, eftersom fastigheternas belåningsvärde uppskattats till allenast 32 400 kronor. Lånen utlämnades av Skellefteå sparbank, sedan borgen för driftslånet ställts av K. E. Rosén och Tore Rosén, båda i Gummark, vilka enligt intyg tillsammans ansågs vederhäftiga för förbindelsen, samt av byggnadssnickaren Frans Hugo Hedberg, Skellefteå, vilken likaledes enligt intyg ansågs vederhäftig för hela beloppet.

I november 1951 blev Arne Rosén sjuk och hade därefter svårt att fullgöra sina skyldigheter med avseende på lånen. Den 20 januari 1953 anmälde lantbruksnämndens ordsombud, att Arne Rosén under hösten 1952 sålt de kreatur, vilka inköpts för driftslånet, och avflyttat från fastigheten. Arne Rosén hade även avverkat skog på fastigheten. En tjänsteman vid nämnden besiktigade i anledning härav fastigheten och fann därvid, att samtliga döda inventarier, innefattande bl. a. en traktor, fanns kvar på fastigheten, men att det virke, som avverkats, redan var sålt. Någon värdering av inventarierna företogs icke i samband med nämnda besiktning. Med hänsyn till vad som förekommit anmodade nämnden sparbanken att uppsäga lånen till betalning senast den 30 april 1953 och begära kvarstad på inventarierna. Ansökan om kvarstad inlämnades den 11 mars 1953 till länsstyrelsen, som emellertid den 3 augusti 1953 avslög ansökningsen under motivering, att sparbanken måste anses för sin fordran ha tillräcklig säkerhet med hänsyn till den statliga lånegarantien. Sparbanken överklagade länsstyrelsens utslag, men hovrätten fastställde detsamma genom utslag den 9 oktober 1953.

Sedan sparbanken under senare delen av maj 1953 meddelat lantbruksnämnden, att de till den 30 april 1953 uppsagda garantilånen icke blivit inlösta, erhöi sparbanken nämndens uppdrag att begära lagsökning för exekutiv försäljning av fastigheten och anmodades samtidigt att underrätta

borgensmännen för driftslånet om denna åtgärd. När fastigheten sedermera i januari 1954 av nämnden inropades å exekutiv auktion och därefter såldes vidare för 30 000 kronor, kom ingen del av driftslånet att täckas av köpeskillingen. Då sparbanken på nämndens anmodan vände sig till borgensmännen för att utfå ogulden del av driftslånet, visade sig såväl K. E. Rosén som Tore Rosén vara medellös, varför Hedberg anmodades att inbetala hela beloppet, vilket vid denna tidpunkt utgjorde 8 200 kronor. Hedberg erlade därefter sammanlagt 1 605 kronor 12 öre. Hösten 1955 kvarstod enligt nämnden av driftslånet ett oguldet belopp å 6 438 kronor jämte ränta och kostnader.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 29 februari 1956 överlämnad skrift, hemställer *Hedberg*, att han måtte få svara för endast en tredjedel av garantilånet. Därest hans ansökan icke skulle kunna beviljas, hemställer Hedberg i andra hand om utsträckt amorteringstid. Av handlingarna inhämtas i huvudsak följande.

Hedberg är född 1891 och gift. Familjen har tre barn, vilka är myndiga och självförsörjande. Av lantbruksnämnden införskaffade uppgifter rörande Hedbergs ekonomi utvisar, att dennes skulder år 1955 översteg tillgångarna med ca 11 000 kronor. Därvid har emellertid bland tillgångarna stadsågan nr 533 i Skellefteå liksom en sommarstuga i Gummark (Gummark 7¹⁹) upptagits endast med taxeringsvärdena å 106 000 resp. 2 000 kronor. Enligt nämnden torde emellertid ett icke oväsentligt övertvärde föreligga. Detta framhålles även av Hedberg, som i sin skrift anför, att han är medveten om att ur strängt bankmannamässiga synpunkter något torde vara att uttaga av eventuellt dagspris av fastigheten. Hedberg erinrar dock om att han har sin produktiva tid bakom sig och att det endast återstår att realisera, vad han lyckats skapa för tryggnad av sin ålderdom.

Lantbruksnämnden i Västerbottens län anför i yttrande den 17 september 1955, att nämnden funnit de av Hedberg anförde synpunkterna för en nedsättning av borgensansvaret värda beaktande med hänsyn till de olyckliga omständigheter, som förelegat, och de vådor för honom och hans hustru, som ett tvångsförfarande skulle innebära. Nämnden har därför med tvekan beslutat tillstyrka huvudyrkandet i Hedbergs framställning, nämligen nedsättning av borgensansvaret till en tredjedel av 8 200 kronor exklusive ränta och kostnader, motsvarande ogulden del av driftslånet vid tidpunkten för den exekutiva auktionen. Å andra sidan hyser nämnden farhågor för att ett eventuellt bifall till framställningen kan få prejudicerande betydelse.

Lantbruksstyrelsen tillstyrker likaledes bifall till Hedbergs framställning om begränsning av borgensansvaret och anför därvid i huvudsak följande.

Genom den långsamma handläggningen av kvarstadsärendet och utgången av detsamma omintetgjordes eventuella möjligheter att taga i anspråk de döda inventarier, som fanns å fastigheten i början av år 1953. Enligt styrelsens åsikt utgör vad som förekommit skäl för att staten bör eftergiva en del av sin fordran å Hedberg. Eftersom borgensmännen gentemot staten är betalningsskyldiga för vad staten kan ha utgivit på grund av sitt garantiåtagande, har borgensmännen nämligen lidit skada genom att kvarstadsansökningen icke behandlats och bifallits å sådan tid, då den kunde tänkas ha

någon reell betydelse. Storleken av denna skada synes visserligen icke kunna exakt fastställas. Styrelsen erinrar emellertid om att dåvarande konsulenten vid lantbruksnämnden, G. Westberg, i en den 28 januari 1953 dagtecknad rapport uppgivit, att vid av honom verkställd besiktning iakttagits, att alla döda inventarier, däri inbegripet en traktor, ännu fanns kvar å fastigheten samt att sparbankens kvarstadsansökan, vilken jämväl innehöll framställning om interimistiskt kvarstadsbeslut, är dagtecknad den 26 februari samma år, under det att länsstyrelsens utslag meddelades först den 3 augusti. Det synes därför enligt styrelsen icke kunna uteslutas utan tvärtom anses som antagligt, att tillgångar till ett ganska betydande värde kunnat tagas i anspråk till täckande av låntagarens ifrågavarande skuld, därest kvarstadsansökningen bifallits utan dröjsmål. Då ansvaret för att så icke skett måste anses åvila de statliga organ, vilka handlagt kvarstadsärendet, finner styrelsen det icke rimligt, att av den ende kvarstående solvente borgensmannen utkräva hela det belopp å 8 200 kronor, som staten eljest efter den exekutiva auktionen skulle haft att utgiva på grund av sitt garantiåtagande. Av detta skäl och med beaktande i viss mån även av Hedbergs ålder och ekonomiska förhållanden finner styrelsen det skäligt, att Hedbergs borgensansvar begränsas på sätt han hemställt. I enlighet härmed skulle Hedberg, med hänsyn till att han efter den exekutiva auktionen synes ha inbetalt sammanlagt 1 605 kronor 12 öre, vara skyldig erlägga ytterligare 1 128 kronor 21 öre. På vad sålunda skulle återstå för honom att gälda, synes det enligt styrelsen böra åläggas honom att utbetala ränta från dagen för Kungl. Maj:ts beslut.

Ett dylikt tillmötesgående av Hedbergs framställning torde medföra en begränsning även av de övriga borgensmännens ansvar. En dylik konsekvens synes styrelsen icke oskälig. De skäl, som motiverar att borgensansvaret begränsas för Hedbergs del, gäller nämligen i och för sig även för hans medborgensmän.

Statskontoret (remissutlåtande 10/4 1956) kan för sin del icke finna den omständigheten, att sparbankens kvarstadsansökan icke bifallits av myndigheterna, på något sätt motivera en eftergift av kronans fordran mot borgensmännen. En sådan eftergift torde för övrigt förutsätta riksdagens medverkan. Icke heller anser ämbetsverket styrkt, att Hedbergs ekonomiska ställning är sådan, att han icke kan betala sin borgensskuld. Då emellertid synbarligen svårigheter föreligger för honom att omedelbart gälda skulden, föreslår ämbetsverket, att framställningen tillmötesgås på så sätt att, därest Hedberg förslagsvis en månad efter Kungl. Maj:ts blivande beslut i ärendet erlägger ett så stort belopp, att han utgivit en tredjedel av sin skuld, återstoden må erläggas med lika belopp årligen under fem år.

Departementschefen

I likhet med statskontoret anser jag mig icke kunna tillstyrka, att Hedberg till någon del befrias från skyldigheten att erlägga sin skuld till kronan på grund av ifrågavarande borgensåtagande. Denna skuld uppgår enligt föreliggande utredning till 6 438 kronor jämte ränta och kostnader. Med hänsyn till vad i ärendet anförts, finner jag dock skäligt, att Hedberg medges rätt att avbetala sin skuld under en tidrymd av förslagsvis fem år. Hedberg torde därvid inom viss kortare tid, förslagsvis en månad efter det statsmakternas beslut i ärendet föreligger, till Kungl. Maj:t och kronan böra

erlägga så stort belopp, att han utgivit en tredjedel av sin skuld, medan återstående belopp bör erläggas med en femtedel årligen under fem år därefter. Å oguldet belopp torde vid varje betalningstillfälle böra erläggas fem procent ränta, räknat från dagen för Kungl. Maj:ts beslut i ärendet. För godtagande av denna amorteringsplan torde riksdagens medgivande böra inhämtas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva, att betalning för kronans förevarande fordran må erläggas på sätt, som förordats i det föregående.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Lüzell